

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

ČERNÁ HORA

Předčasné parlamentní volby 2009

(4/2009)

Lucie Slaměnová

Julie Daňková

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah:

POLITICKÝ SYSTÉM	2
VOLEBNÍ SYSTÉM	3
POLITICKÉ STRANY.....	6
PŘEDVOLEBNÍ VÝVOJ	7
VÝSLEDKY VOLEB	8
POŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE.....	9

Politický systém

Černá Hora existuje jako samostatný stát od roku 2006, kdy se na základě výsledků referenda oddělila od federace Srbsko a Černá Hora. V zemi žijí kromě Černohorské většiny ještě další etnika jako např. Albánci, Srbové, Bosňané, Chorvaté aj. Černá Hora je republikou s demokratickou ústavou a dělbou moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní. V ústavě je jako úřední jazyk zakotvena černohorština, která může být psána cyrilicí nebo latinkou. V oblastech s velkým zastoupením etnických menšin mohou být užívány i jazyky těchto menšin (např. chorvatštiny, albánštiny, srbštiny aj.) při jednáních na úřadech.

Výkonnou moc tvoří prezident, coby formální hlava státu, a vláda. Prezident je volen v přímých, všeobecných volbách a může se jím stát pouze občan Černé Hory. Volební období je pětileté s možností jednoho znovuzvolení. Prezidentský mandát končí uplynutím funkčního období, rezignací nebo při neschopnosti dále vykonávat úřad. K odvolání může dojít na základě obžaloby, tzv. impeachmentu. Prezident zastupuje zemi jak doma tak i v zahraničí, je vrchním velitelem ozbrojených sil, vyhlašuje zákony, vypisuje volby do parlamentu, navrhuje premiéra, soudce Ústavního soudu a také ombudsmana a jmenuje velvyslance. Také uděluje státní vyznamenání a vyhlašuje amnestie.

Vláda je podle ústavy složena z premiéra, minimálně jednoho vicepremiéra a ministrů. Premiér vládu reprezentuje a řídí její činnosti. Vláda jako celek se zabývá vnitřní i vnější politikou Černé Hory. Po parlamentních volbách prezident navrhne kandidáta na premiéra (*mandatar*), který musí před parlamentem obhájit složení vlády a vládní program.

Zákonodárnou moc reprezentuje jednokomorový parlament (Shromáždění/Skupština). Má celkem 81 křesel a jeho členové jsou voleni v přímých volbách na období 4 let. Mezi hlavní pravomoci parlamentu patří schvalování ústavních změn, přijímání nových zákonů, schvalování rozpočtu republiky, vyslovení důvěry, případně nedůvěry vládě, vyhlášení referenda a vyhlášení války. Na první schůzi po volbách si členové volí předsedu a místopředsedy. Předseda má pravomoc svolávat schůze parlamentu a předsedat jim.

Ústava (část 1, odstavec 15) zaručuje parlamentu právo rozhodnout ve věci vstupu Černé Hory do Evropské unie.¹ Již v roce 2007 uzavřela Černá Hora s Evropskou unií stabilizační a asociační dohody, které jsou brány jako předstupeň plnohodnotného členství. V roce 2008 formálně požádala o vstup do EU a v roce 2010 by mohly začít přístupové rozhovory. Černou Horu čeká reforma státní správy a soudnictví, zefektivnit bude muset i boj s korupcí a organizovaným zločinem.²

Nejvyšším orgánem moci soudní je Nejvyšší soud (*Vrhovni sud*). Nezávislosti soudů garantuje Justiční rada (*Sudski savjet*, která jmenuje a odvolává soudce. Ústavní soud je složen ze 7 soudců (uznávaných odborníků), kteří jsou voleni na dobu 9 let parlamentem. Ústavní soud řeší otázky týkající se souladu zákonů s ústavou, popř. řeší slučitelnost s ústavou u mezinárodních smluv.

Volební systém

Volby do Skupštiny svolává prezident republiky. Jedno funkční období parlamentu trvá 4 roky, poslední parlamentní volby proběhly 29. 3. 2009. Do parlamentu je v přímých volbách voleno 81 poslanců. 5 poslaneckých křesel z 81 je vyhrazeno pro albánskou menšinou zvolené reprezentanty. Volební zákon vstoupil v platnost 27. 7. 2006. Podle platné Ústavy Černé Hory musí volební zákon respektovat práva národnostních menšin a zajistit jim

---

¹ CABADA, Ladislav. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2008. Černá Hora: Nezávislost jako pozitivní image, s. 322-337.

² RAUŠOVÁ, Zuzana. Černá Hora zahájí příští rok přístupová jednání s EU, věří Topolánek. *IDNES.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/cerna-hora-zahaji-pristi-rok-pristupova-jednani-s-eu-veri-topolaneck-11d-/zahranicni.asp?c=A090311_161644_zahranicni_zra>.

odpovídající zastoupení ve Skupštině³. Mechanismus voleb ale zvýhodňuje pouze jednu národnostní menšinu (Albánci).

Volí se v rámci dvou volebních obvodů. Prvním je celostátní obvod, ze kterého je zvoleno 76 poslanců. Druhý je speciální volební obvod, ve kterém se rozděluje 5 poslaneckých mandátů.

Před volbami předloží vláda do Skupštiny návrh rozhodnutí, které stanoví seznam celkem 70 volebních okrsků v obcích, kde albánská menšina představuje významnou část obyvatelstva (v opštinách Ulcinj, Bar, Rožaje, Podgorica - město Tuzi - a Plav). Tyto volební okrsky vytvoří zvláštní volební obvod s cca 30 tis. voliči, ve kterém se volí celkem 5 mandátů (na 1 mandát tak bylo v roce 2001 zapotřebí získat cca 1600 odevzdaných hlasů, zatímco ve zbytku Černé Hory byla třeba k získání 1 mandátu třeba cca 4200 hlasů). Tento dodatečný seznam volebních okrsků byl naposledy aktualizován na základě rozhodnutí Skupštiny dne 31. června 2006, pro účely voleb v září 2006. V tomto volebním obvodu ale mohly kandidovat i ostatní (nealbánské) politické strany (a získat tak mandáty podle jednodušších kritérií). Takový model ale roku 2006 způsobil, že Demokratická strana socialistů jako vítězná strana získala po přepočítání odevzdaných hlasů v tomto zvláštním volebním obvodě 2 mandáty z 5. Tyto 2 mandáty, k jejichž získání stačilo DPS získat cca 3200 odevzdaných hlasů (zatímco jinde by potřebovala hlasů 8500) zajistily DPS po vyhlášení oficiálních výsledků získat celkový počet 41 mandátů, což jí zajistilo nadpoloviční většinu ve Skupštině.

Voliči si vybírají z volebních kandidátních listin. Kandidátní listinu může utvořit jedna politická strana, koalice více politických stran či skupina občanů. Navrženou kandidátku musí schválit volební komise⁴. Jedna kandidátní listina může obsahovat ne méně než 2/3, a ne více než celkový počet kandidátů, kteří mají být zvoleni. Výjimkou je, že na kandidátní listině skupiny občanů či politické strany reprezentující Albánci, musí být nejméně 1/3 a nejvíce

---

³ Část 5, čl. 79, odst. 9 Ústavy ČH z roku 2007 stanoví, že příslušníci národnostních menšin mají právo na „autentické zastoupení ve Skupštině Černé Hory a ve skupštinách obcí, ve kterých představují významnou část obyvatelstva ....“

⁴ Republiková volební komise je složená z předsedy, tajemníka, 9 stálých členů a jednoho pověřeného reprezentanta každého z předkladatelů kandidátních listin.

celkový počet kandidátů, kteří mají být zvoleni. Volič má právo vybrat jednu kandidátní listinu.

Oprávněným voličem je občan Černé Hory starší 18ti let, který má trvalé bydliště na území Černé Hory nejméně 24 měsíců před dnem voleb. Kandidát na poslanecký mandát musí splňovat atributy oprávněného voliče. Poslanecký mandát je neslučitelný s výkonem funkce hlavy státu, ministerskou funkcí, úřadem soudce, předsednictvím či členstvím v Ústavním soudu, členstvím ve volební komisi. Kandidát musí být nominován alespoň 1% voličů volebního obvodu. Stanovení nutného počtu vychází z informací z posledních konaných voleb (bez ohledu na to, šlo-li o volby prezidentské či parlamentní). Výjimka je u politických stran či skupin občanů reprezentujících Albánce. Pak musí být listina podpořena nejméně 1000 voličů. Volič, který svým podpisem schvaluje kandidátku musí být černoorské státní příslušnosti. O obsahu a formě seznamu voličských podpisů rozhoduje republiková volební komise. Jeden volič může podepsat pouze jednu kandidátní listinu. Sbíráni podpisů si zajišťují kandidující uskupení sama. Konečný seznam musí být odevzdán volební komisi nejdříve 20 dní po vyhlášení voleb a nejpozději 25 dní před jejich konáním. Nejpozději 15 dnů před konáním voleb komise vydá celkový oficiální seznam všech kandidujících subjektů. Republiková volební komise zveřejní výsledky voleb do 12 hodin od uplynutí času pro podávání a rozhodování o stížnostech na průběh voleb.

Hlasy, které jednotlivé kandidátní listiny získaly se pak na mandáty přepočítávají dle poměrného systému, D'Hondtovým dělitelem. Volebním prahem pro vstup do parlamentu jsou 3% hlasů získaná z celkového počtu voličů. Nastane-li situace, kdy kandidátní listina nepřekročí práh 3% v jednom volebním obvodě, ale ve druhém ano, hlasy získané v prvním obvodě budou přidány k těm v druhém obvodě.

Volby mohou být opakovány z rozhodnutí volební komise, která může prohlásit, že během voleb došlo k porušení zákonem stanovených pravidel. Volby se pak opakují v rámci volebního okrsku, kde došlo k pochybení do 7 dnů od anulace původních výsledků. Kandidátky nemohou být měněny.

Politické strany

Stranický systém Černé Hory se formuje od první poloviny 90. let 20. století. Základem procesu krystalizace politických subjektů byl Svaz komunistů Černé Hory, ze kterého postupně vzniklo několik politických stran.⁵ V současné době lze v Černé Hoře pozorovat dvě základní linie vytváření stranického systému – strany podporující nezávislost Černé Hory a vstup do Evropské unie; a strany podporující obnovení vztahu k Srbsku (především menšinové strany). V důsledku existence velkého počtu etnických menšin jsou ve stranickém systému zastoupeny také některé etnické politické strany. Typickým znakem je sdružování stran do předvolebních koalic.

Koalice pro Evropskou Černou Horu (*Koalicija za Evropsku Crnu Goru*) je současnou vládnoucí politickou koalicí. V čele stojí lídr Demokratické strany socialistů Milo Đukanović. Skládá se ze 4 stran:

1. **Demokratická strana socialistů Černé Hory** (*Demokratska Partija Socijalista Crne Gore*, DPS)
  - jedná se o nástupnickou stranu po Jugoslávské komunistické lize (založené 1948);
  - k přejmenování došlo v roce 2001, vládnoucí strana
  - sídlo má v Podgorici, lídr: Milo Đukanović
  - sociálně demokratická strana, levicový nacionalismus)
2. **Sociálně-demokratická strana Černé Hory** (*Socijaldemokratska Partija Crne Gore*, SDP)
  - založena v roce 1993, menšinová strana
  - sídlo má v Podgorici, lídr: Ranko Krivokapić
  - sociálně demokratická strana, levicový nacionalismus
3. **Chorvatská občanská iniciativa** (*Hrvatska građanska inicijativa*, HGI)
  - byla založena v roce 2003 jako chorvatská menšinová strana
  - sídlo má v Tivatu, lídr: Dalibor Burić
  - zaměřuje se převážně na chorvatskou menšinu a je také levicová

---

⁵ CABADA, Ladislav. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2008. Černá Hora: Nezávislost jako pozitivní image, s. 334.

4. **Bosenská strana** (*Bošnjačka Stranka, BS*)

- byla založena v roce 2006, menšinová strana
- sídlo má v Rožaje, lídr: Rafet Husović
- zaměřuje se na bosenskou menšinu

Socialistická národní strana Černé Hory (*Socijalistička narodna partija Crne Gore, SNP*) je socialistická opoziční strana, silně pro Evropskou unii. Byla založena v letech 1997 a 1998. Sídlo má v Podgorici a jejím lídrem je Srđan Milić. Jedná se o sociálně-demokratickou stranu se zaměřením na srbsko-černohorský unionismus.

Nová srbská demokracie (*Nova srpska demokratka, NSD* nebo *NOVA*) vznikla v roce 2009 ve spojení s SNP. Jejím lídrem je Andrija Mandić, který do voleb 2009 vytvořil koalici s SNP a PZP.

Hnutí za změny (*Pokret za Promjene, PZP*) jako svůj hlavní cíl si stanovila integraci Černé Hory do Evropské unie a podporu ekonomických a politických reforem souvisejících se vstupem do EU. Nejdříve se jednalo o nevládní organizace založenou ekonomy a akademiky v roce 2002. V roce 2006 se organizace transformovala na politickou stranu a dosáhla značných úspěchů ve volbách ve stejném roce. Sídlo strany je v Podgorici a jejím lídrem je Nebojša Medojević. Jde o liberálně-konzervativní stranu.

Předvolební vývoj

Původním datem konání parlamentních voleb měl být podzim roku 2009. V lednu se ale parlament na základě žádosti vlády sám rozpustil. Vláda argumentovala tím, že je třeba stabilizovat vládní většinu před obdobím, ve kterém bude usilovat o přistoupení země do Evropské unie. Opozice tento argument popírala a naopak tvrdila, že jde o krok vlády směřující ke znovuzvolení před dopady globální hospodářská krize.

Pro rozpuštění parlamentu hlasovalo 42 poslanců, proti bylo 13 a devět zákonodárců z 64 přítomných se zdrželo.⁶ Nové volby se v Černé Hoře musejí konat do 60 dnů od rozpuštění parlamentu, datum tak bylo stanoveno na 29. března 2009.

Výsledky voleb⁷

Subjekt	Výsledek v %	Počet mandátů
Demokratická strana socialistů (DPS)	51,0%	35
Sociálně-demokratická strana (SDP)		9
Chorvatská občanská iniciativa (HGI)		1
Bosenská strana (BS)		3
Socialistická národní strana (SNP)	16,5%	16
Nová srbská demokracie (NSD)	9,1%	8
Hnutí za změny (PZP)	5,9%	5
Albánské subjekty	-	4
Celkem		81

Volební účast byla asi 67% z celkových 489 000 registrovaných voličů.⁸ Premiér vítězné koalice a zároveň lídr Demokratické strany socialistů Milo Djukanović upevnil svou pozici premiéra na další čtyřleté období. Vítězství komentoval slovy: „Voliči se jasně vyslovili pro bezpečný život, ekonomickou prosperitu a evropskou budoucnost Černé Hory“.⁶

Proevropská koalice v parlamentu získala 48 křesel. Všechny strany této koalice si polepšily, kromě HGI, která si udržela 1 křeslo. Naopak porážka opozice byla značná. Všechny strany si pohoršily, některé se do parlamentu vůbec nedostaly. Jen SNP zdvojnásobila svůj počet křesel.

⁶ Černohorský parlament vyhověl vládě a rozpustil se. Budou volby. *IDNES.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/cernohorsky-parlament-vyhovel-vlade-a-rozpustil-se-budou-volby-p8m-/zahranicni.asp?c=A090127_100937_zahranicni_ad>.

⁷ *Parties and Elections in Europe* [online]. 2009 [cit. 2009-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.parties-and-elections.de/montenegro.html>>.

⁸ *Euroskop.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/38/11399/clanek/vladni-koalice-vyhrala-volby-v-cerne-hore/>>.

Požítá literatura a další zdroje

- [1] CABADA, Ladislav. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2008. Černá Hora: Nezávislost jako pozitivní image, s. 322-337.
- [2] *Constitution of the Republic of Montenegro*. [online]. 2007, [cit. 2009-04-25]. Dostupný z WWW:

<<http://www.legislationline.org/download/action/download/id/929/file/b4b8702679c8b42794267c691488.htm/preview>>.
- [3] Černohorský parlament vyhověl vládě a rozpustil se. Budou volby. *IDNES.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/cernohorsky-parlament-vyhovel-vlade-a-rozpustil-se-budou-volby-p8m-zahranicni.asp?c=A090127_100937_zahranicni_ad>.
- [4] *Euroskop.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW: <www.euroskop.cz>.
- [5] *Parties and Elections in Europe* [online]. 2009 [cit. 2009-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.parties-and-elections.de/montenegro.html>>.
- [6] RAUŠOVÁ, Zuzana. Černá Hora zahájí příští rok přístupová jednání s EU, věří Topolánek. *IDNES.cz* [online]. 2009 [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/cerna-hora-zahaji-pristi-rok-pristupova-jednani-s-eu-veri-topolanek-11d-zahranicni.asp?c=A090311_161644_zahranicni_zra>.